

Autor: Sibila Roth, mag. cin. ravnateljica mentor Ugostiteljska škola Opatija, voditeljica
Regionalnog centra kompetentnosti Opatija

MODULARNA NASTAVA KAO STRATEŠKI RAZVOJNI PROJEKT STRUKOVNE ŠKOLE – MODEL UPRAVLJANJA PROMJENOM U SEKTORU TURIZMA I UGOSTITELJSTVA

Sažetak

Strukovno obrazovanje u sektoru turizma i ugostiteljstva zahtijeva kontinuirano usklađivanje s potrebama tržišta rada i suvremenim profesionalnim standardima. Modularna nastava predstavlja model organizacije kurikuluma usmjeren na ishode učenja i razvoj kompetencija.

U Ugostiteljskoj školi Opatija modularna nastava se provodi već treću godinu eksperimentalno u zanimanju Tehničar/ka posluživanja kao strateški razvojni projekt škole, a od početka školske godine 2025./2026. u svim prvim razredima.

Rad analizira proces planiranja i implementacije promjene, ulogu ravnatelja u upravljanju tim procesom, organizacijski model provedbe, mehanizme praćenja kvalitete te mjerljive učinke nakon trogodišnjeg razdoblja. Rezultati potvrđuju da modularni pristup doprinosi većoj motivaciji učenika, kvalitetnijoj integraciji teorije i prakse te jačanju profesionalnih kompetencija, uz istodobni razvoj organizacijske kulture škole.

Ključne riječi: modularna nastava, strateško upravljanje, strukovno obrazovanje, upravljanje promjenom, kvaliteta obrazovanja

1. Uvod

Sektor turizma i ugostiteljstva obilježen je dinamičnim promjenama, tehnološkim razvojem i rastućim zahtjevima za kvalitetom usluge. Strukovne škole suočene su s potrebom

prilagodbe obrazovnih programa kako bi učenike pripremile za stvarne radne situacije i razvoj profesionalnog identiteta.

U tom je kontekstu modularna nastava uvedena kao razvojni projekt s ciljem modernizacije kurikuluma i jačanja kompetencijskog pristupa obrazovanju. Uvođenje modularne organizacije nastave zahtijevalo je sustavno planiranje, timski rad i strateško vođenje škole.

U Ugostiteljskoj školi Opatija modularna nastava počela se provoditi kroz eksperimentalni program u zanimanju Tehničar/ka posluživanja, u četverogodišnjem trajanju obrazovanja za učenike jednog razrednog odjela od školske godine 2023./2024.

2. Teorijski okvir: modularna nastava i upravljanje promjenom

Modularna nastava temelji se na kurikulumu usmjerenom na ishode učenja i kompetencijski pristup obrazovanju. Modul predstavlja funkcionalno zaokruženu cjelinu koja integrira teorijske i praktične sadržaje te završava provjerom stečenih kompetencija.

Modularno planiranje predstavlja suvremeni pristup organizaciji nastave koji se temelji na jasno definiranim ishodima učenja i sustavnom povezivanju sadržaja u smislene cjeline – module. U središtu takvog pristupa nalaze se ishodi učenja, koji jasno opisuju što učenik treba znati, razumjeti i moći učiniti nakon završetka određenog odgojno-obrazovnog procesa.

Važno je razlikovati i sastavnice strukovnih modula od općeobrazovnih predmeta. Strukovni moduli usmjereni su na razvoj specifičnih kompetencija potrebnih za određeno zanimanje te integriraju teorijska znanja i praktične vještine. Oni su često interdisciplinarni i organizirani oko konkretnih radnih zadataka ili problema iz stvarnog radnog okruženja. S druge strane, općeobrazovni predmeti razvijaju temeljna znanja i opće kompetencije, poput jezične, matematičke ili digitalne pismenosti, koje su primjenjive u različitim životnim i profesionalnim situacijama. Iako se razlikuju po svrsi i strukturi, obje komponente obrazovanja trebaju biti usklađene i međusobno povezane kako bi se osigurao cjelovit razvoj učenika.

Modularno planiranje zahtijeva suradnju i zajedničko promišljanje nastavnika. Kritičko razmatranje načina izvođenja modula podrazumijeva analizu potreba učenika, raspoloživih resursa, mogućnosti povezivanja sadržaja te primjene različitih metoda poučavanja i vrednovanja. Zajedničko osmišljavanje doprinosi većoj kvaliteti nastave, jer omogućuje razmjenu iskustava, usklađivanje kriterija vrednovanja i stvaranje poticajnog okruženja za učenje. Takav pristup potiče profesionalni razvoj nastavnika i jača odgovornost za postizanje planiranih ishoda učenja.

Primjer modularnog planiranja stjecanja ishoda učenja može uključivati definiranje konkretnog modula, primjerice modula usmjerenog na izradu određenog proizvoda ili pružanje određene usluge. U tom slučaju najprije se jasno definiraju ishodi učenja, zatim se određuju sadržaji i aktivnosti kojima će se ti ishodi ostvariti, planiraju se metode rada, potrebni materijali i načini vrednovanja. Učenici kroz strukturirane aktivnosti postupno razvijaju znanja i vještine, a vrednovanje se temelji na jasno utvrđenim kriterijima usklađenima s ishodima učenja. Na taj način modularno planiranje omogućuje preglednost, usmjerenost na rezultate i veću povezanost teorije i prakse, čime se osigurava kvalitetnije i funkcionalnije obrazovanje.

U kontekstu organizacijskog razvoja škole, implementacija modularne nastave može se promatrati kroz teoriju upravljanja promjenom, koja uključuje: analizu postojećeg stanja, definiranje vizije i ciljeva, uključivanje dionika, planiranje implementacije te praćenje i evaluaciju rezultata.

Uloga ravnatelja pritom nadilazi administrativno upravljanje te obuhvaća strateško vođenje, motiviranje zaposlenika i stvaranje kulture suradnje.

3. Strateško planiranje i pokretanje projekta

Uvođenje modularne nastave započelo je analizom potreba učenika i povratnih informacija poslodavaca iz sektora turizma. Utvrđeno je da tradicionalna organizacija nastave ne osigurava dovoljno integrirano usvajanje kompetencija.

Definirani su sljedeći ciljevi:

- jačanje povezanosti teorijske i praktične nastave
- razvoj profesionalnih i komunikacijskih kompetencija
- povećanje zapošljivosti učenika
- unaprjeđenje sustava vrednovanja

Projekt je planiran kao trogodišnja eksperimentalna provedba u zanimanju Tehničar/ka posluživanja.

4. Organizacijski model provedbe

Modularna nastava organizirana je kroz tematske cjeline koje prate logički slijed modula kroz godine. Moduli u podsektoru ugostiteljstva u svim zanimanjima u prvim razredima su isti da bi se olakšala vertikalna prohodnost učenika iz trogodišnjih zanimanja u četverogodišnje i obrnuto. Moduli se temelje na cjelinama koje obuhvaćaju radne procese u ugostiteljstvu primjerice:

- Osnove posluživanja
- Komunikacija s gostima i poslovni bonton
- Organizacija rada u ugostiteljskim objektima
- Enologija
- Standardi kvalitete i sigurnost hrane

Svaki modul sadrži jasno definirane ishode učenja, kriterije vrednovanja te integrirane praktične zadatke i simulacije radnih situacija.

Uspostavljen je tim nastavnika zadužen za planiranje i praćenje provedbe, uz redovite sastanke i analizu rezultata.

5. Mehanizmi praćenja kvalitete

Praćenje provedbe uključivalo je:

- analizu uspjeha učenika
- praćenje ostvarenosti ishoda učenja
- anketiranje učenika, roditelja i nastavnika o motivaciji i zadovoljstvu modularnoj nastavi
- prikupljanje povratnih informacija mentora iz realnog sektora
- samorefleksiju nastavnika

Rezultati su analizirani na razini stručnih vijeća i upravljačkog tima škole.

Za stručno-pedagoško vrednovanje eksperimentalnog programa za stjecanje kvalifikacije tehničar posluživanja, tijekom trajanja njegove eksperimentalne provedbe, zadužene su nadležne agencije i ustanove za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

U svrhu praćenja i vrednovanja provedbe imenovano je Povjerenstvo za praćenje i vrednovanje eksperimentalnog programa, čije članice su bile i ravnateljica te stručne suradnice Ugostiteljske škole Opatija. Zadaci Povjerenstva bili su praćenje i vrednovanje eksperimentalnog programa te izrada izvješća o praćenju i vrednovanju eksperimentalnog programa. Planirani zadaci ostvareni su postupkom samovrednovanja i vanjskog vrednovanja provedbe navedenog eksperimentalnog programa u okviru svih prioriternih područja: planiranje

i programiranje, poučavanje i podrška učenju, postignuća i ishodi učenja, materijalni uvjeti, ljudski potencijali i profesionalni razvoj, suradnja s nastavnicima, drugim učenicima i roditeljima te upravljanje kvalitetom. Postupak samovrednovanja, proveden je s učenicima eksperimentalnog programa te njihovim nastavnicima i roditeljima, a korišteni su prilagođeni anketni upitnici.

Rezultati anketnih upitnika bili su zadovoljavajući te su učenici, nastavnici i roditelji visoko ocjenili provedbu eksperimentalnog programa i modularne nastave (prosječna ocjena 4,81), posebno visoko ocjenjujući materijalne uvjete škole i opremljenost školskih praktikuma, međusobnu komunikaciju na relaciji škola, učenik, roditelj, organizaciju nastave i trud nastavnika, a nastavnici su visokim ocjenama ocjenili međusobnu suradnju u planiranju i provođenju modularne nastave.

Praćenje vanjskim vrednovanjem od strane Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih provedeno je kvalitativnom metodom fokus grupe koja se u prikupljanju podataka oslanja na neposrednu interakciju sudionika okupljenih u manje skupine u kojima se raspravlja o zadanim temama. Kroz jedan posjet školi, provedene su tri odvojene fokus grupe s učenicima, nastavnicima i ravnateljicom zajedno sa stručnim suradnicama. Razgovor putem fokus grupa proveden je odgovaranjem na pitanja, i to na teme nastave, nastavnika, opremljenosti škole, kurikulumima te planiranje i programiranje, poučavanje i podrška učenju, vrednovanje postignuća učenika i ishoda učenja, materijalni uvjeti, suradnja škole s dionicima i promocija škole te upravljanje školom i kvalitetom.

6. Rezultati trogodišnje provedbe

Nakon tri godine provedbe uočeni su sljedeći pokazatelji:

- povećana uspješnost učenika u praktičnim zadacima
- veća samostalnost i profesionalna odgovornost učenika
- razvijenije komunikacijske vještine
- bolja pripremljenost za stručnu praksu
- pozitivne povratne informacije poslodavaca

Učenici iskazuju veće razumijevanje povezanosti nastavnih sadržaja s budućim zanimanjem, dok nastavnici bilježe kvalitetniju međusobnu suradnju i sustavnije planiranje nastave.

7. Uloga ravnatelja u upravljanju promjenom

Uloga ravnatelja obuhvaćala je:

- iniciranje i artikuliranje vizije promjene
- formiranje stručnog tima
- osiguravanje stručnog usavršavanja nastavnika
- koordinaciju planiranja modula
- koordinacija rada stručnih vijeća
- koordinacija opsega i rasporeda modula
- praćenje i evaluaciju provedbe
- komunikaciju s vanjskim dionicima

Posebno važnim pokazalo se poticanje kulture otvorene komunikacije i zajedničkog donošenja odluka, čime je smanjen otpor prema promjenama.

8. Izazovi i naučene lekcije

Tijekom provedbe pojavili su se sljedeći izazovi:

- povećano administrativno opterećenje
- potreba za dodatnim usklađivanjem rasporeda zbog modularnih aktivnosti
- različita početna razina spremnosti nastavnika

Sustavna podrška, kontinuirani dijalog i profesionalno usavršavanje pokazali su se ključnima za uspješno prevladavanje navedenih izazova.

Nakon provedbe i vrednovanja modularne nastave, u trećoj godini provođenja iste, svjesni smo da postoji prostor za poboljšanje i unapređenje određenih područja, primjerice: planiranje i programiranje rada s darovitim učenicima, odnos planiranih ishoda učenja i planiranih sati nastave, kao i bolja povezanost sadržaja poučavanja unutar strukovnog kurikulumu te kvalitetna stručna usavršavanja i pristup stručnoj literaturi.

9. Održivost i perspektive razvoja

Na temelju pozitivnih rezultata planira se:

- proširenje modularnog pristupa na druga zanimanja
- daljnje jačanje suradnje s poslodavcima
- razvoj sustava interne evaluacije
- povezivanje modularne nastave s međunarodnim projektima

Modularna nastava pokazala se kao održiv model koji doprinosi dugoročnom razvoju škole.

10. Zaključak

Modularna nastava u Ugostiteljska škola Opatija predstavlja primjer strateški vođene inovacije u strukovnom obrazovanju. Sustavno planiranje, timski rad i kontinuirano praćenje kvalitete omogućili su uspješnu trogodišnju provedbu i vidljive pozitivne učinke. Model potvrđuje da strateško upravljanje promjenom može značajno unaprijediti kvalitetu obrazovanja i profesionalnu pripremljenost učenika u sektoru turizma i ugostiteljstva.

Obveza škola je pratiti provedbu modularne nastave te analizirati dobre strane i stavke koje je potrebno doraditi ili modificirati. Stoga kroz cijelu nastavnu godinu provodimo praćenje i vrednovanje modularne nastave te pripremamo i planiramo nove aktivnosti.

Provoditi novu reformu, veliki je izazov za škole i ravnatelje, ali i prijeko potrebna promjena koje su važne za naš obrazovni sustav, koji kroz modularnu nastavu teži biti u skladu s potrebama tržišta rada.

LITERATURA:

1. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Metodologija izrade sektorskog kurikulumu, strukovnog kurikulumu i kurikulumu ustanove za strukovno obrazovanje – smjernice i upute za izradu, svibanj, 2023. <https://www.asoo.hr/wp-content/uploads/2023/10/Metodologija-izrade-sektorskog-kurikuluma-strukovnog-kurikuluma-i-KUSO.pdf>
2. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Pristupi u provedbi modularnih strukovnih kurikula, veljača, 2025.